

Curs 2007-08 Codi :21927 Assignatura : Didàctica de la Llengua

Titulació, impartició i nombre de crèdits:

Pedagogia, optativa , anual, 2n curs, 8 crèdits (6 ECTS)

Departament: Didàctica de la Llengua, la Literatura i les Ciències Socials

Professors: Xavier Fontich

1. Objectius d'aprenentatge de l'assignatura

Domini de la llengua per educar els nois i les noies

(a) Dominar suficientment la llengua catalana i castellana (parlar, escoltar, llegir, escriure i interaccionar) i tenir una competència plurilingüe i pluricultural que, a més, li permeti utilitzar els mitjans de comunicació i les tècnologies de la informació i la comunicació de manera que sigui eficient en l'ensenyament de la llengua en les situacions multilingües i multiculturals pròpies de la nostra societat.

Fonamentacions teòriques de referència

(b) Conèixer les bases teòriques (epistemològiques, sociològiques i didàctiques) que fonamenten l'ensenyament i aprenentatge de la llengua en situacions d'aprenentatge formal i no formal (amb una forta focalització cap a les teories explicatives d'adquisició i desenvolupament del llenguatge, verbal i no verbal).

(c) Comprendre la realitat sociocultural i funcional de la llengua escrita i les seves interrelacions amb la llengua oral amb o sense utilització dels mitjans de comunicació i les TICs.

(d) Conèixer les bases de la literatura infantil i aprendre a formar lectors, conscients i crítics.

(e) Conèixer i aplicar a la pròpia pràctica comunicativa les teories i els recursos que desenvolupen la llengua com a constructora i organitzadora del coneixement, per poder ensenyar llengua als altres (tot professor és professor de llengua).

Anàlisi dels fets educatius relacionats amb l'ensenyament de la llengua

(f) Comprèn la realitat lingüística (i sociolingüística) en què és immers l'alumnat: una societat multiilingüe i multicultural, com a punt de partida per a l'ensenyament de la llengua, per fer la seva intervenció educativa eficaç i, alhora, respectuosa amb les persones a les quals es dirigeix.

Coneixements per a l'acció educativa

(g) Analitza adequadament la realitat lingüística (i sociolingüística) en què és immers l'alumnat: una societat multiilingüe i multicultural, com a punt de partida per a l'ensenyament de la llengua.

(h) Conèixer les fonts d'informació dels materials per a l'ensenyament de la llengua: dissenys curriculars, seqüenciacions, materials d'aula, centres de recursos, etc.

Pas del disseny a l'acció educativa

(i) Aprendre a dissenyar i aplicar seqüències d'ensenyament de la llengua i/o la literatura de manera adequada a la situació d'aprenentatge triada amb l'elaboració de l'avaluació adequada a la situació educativa.

2. Blocs temàtics i organització dels continguts

1. El primer aprenentatge de la llengua escrita

- 1.1. El món de la llengua escrita i la història de l'escriptura
- 1.2. L'escriptura i els nens i nenes que aprenen la llengua escrita.
- 1.3. Els mètodes d'aprenentatge de la lectura i l'escriptura i el paper de la llengua oral
- 1.4. Aprendre a llegir i escriure per aprendre coses.

2. La Literatura infantil i juvenil i la promoció de la lectura.

- 2.1 De la biblioteca de la classe a la biblioteca popular: la promoció de la lectura
- 2.2 La història de la literatura infantil i juvenil a Catalunya i l'actualitat: els gèneres de la LIJ
- 2.3 Mirar i veure els llibres d'imatges

2.4. El plaer de llegir: de l'aula a la lectura adulta.

3. L'ensenyament de la lectura

3.1 El procés de lectura i la construcció dels coneixements

3.2 El paper de la metacognició i les estratègies en el desenvolupament del procés lector

3.3 El paper de les interaccions en la construcció del procés lector i les activitats per aprendre a llegir.

3.4 La lectura i els mitjans de comunicació i la tecnologia de la informació i de la comunicació.

3.5 L'avaluació de la lectura i el control de l'aprenentatge.

4. Adquisició i aprenentatge de les habilitats lingüístiques: propostes plurilingüístiques i multiculturals

4.1 Teories psicolingüístiques i sociolingüístiques per a l'ensenyament de la llengua: llengua i pensament en una societat multilingüe i multicultural.

4.2 Llengua i pensament en una societat multilingüe i multicultural.

4.3 La competència plurilingüe i pluricultural i l'aprenentatge de la llengua (les llengües)

4.4 L'aprenentatge crític de la llengua i les actituds i representacions mentals de les llengües i les cultures.

4.5. L'éveil aux langues i l'aprenentatge de la llengua: materials per aprendre a través de les llengües

5. L'ensenyament de la composició escrita i la seva incidència a les diverses àrees curriculars.

5.1 Aprendre a escriure textos diversos en les diferents àrees curriculars

5.2 El procés escriptor i la construcció de coneixements.

5.3 Els tipus de textos i l'explicació de la realitat.

5.4 Els projectes i l'escriptura: aprendre globalment

5.5 L'avaluació de l'escriptura i el procés de control de l'aprenentatge

6. Programació i avaluació de la llengua i la literatura.

6.1 Els marc comú europeu de referència per a les llengües: un document per programar i avaluar.

6.2 El portfoli de les llengües i l'avaluació formativa..

6.3 Els projectes i les tasques un camí cap a l'aprenentatge global de la llengua.

3. Avaluació

Per a l'avaluació es tindrà en compte la feina feta per l'estudiant al llarg de tota l'assignatura, tant individual com de grup, a l'aula com fora de l'aula. L'avaluació serà, per tant, continuada, i es basarà en un repertori ample de fonts..

4. Fonts d'informació bàsica

Aquesta assignatura funciona amb el recurs del Campus Virtual. En aquest espai els estudiants trobaran materials (fitxes de lectura, guions de treball, fitxes d'observació i avaluació,...) que els ajudaran a confeccionar els treballs en grup i els treballs individuals.

Bibliografia recomanada

Global

Baró, M.; Maña, T. (1994): Formar-se per informar-se. Barcelona: Rosa Sensat / Ed.62.

Aznar, E.; Cros, A.; Quintana, L.I. (1991): Coherencia textual i lectura. Barcelona: ICE de la UB/ Horsori

Cassany, D., Luna, M. i Sanz, G. (1993):. Ensenyar llengua. Barcelona: Graó.

Castellà, J.M. (1992): De la frase al text . Barcelona: Empúries.

**Dolz, J. (1994) "Seqüències didàctiques i ensenyament de llengua: més enllà dels projectes de lectura i escriptura" Articles 2, 21-34.

**Garton, A. F. (1994): Interacción social y desarrollo del lenguaje y la cognición, Barcelona: Paidós (pp. 13-25)

Lomas, C.; Osoro, A. y Tusón, A. (1993): Ciencias del lenguaje, competencia comunicativa y enseñanza de la lengua. Barcelona: Paidós.

Milian, M.; Guasch, O.; Camps, A. (1990): "Els objectius de l'escola en l'ordre lingüístic" a Camps, A. i altres, Text i ensenyament . Barcelona: Barcanova

Noguerol, A. (1989): Técnicas de aprendizaje y estudio. Aprender en el aula. Graó, 1994

Stubbs, M. (1982): El llenguatge a l'escola. Barcelona: Rosa Sensat/ Edicions 62.

Zayas, F. (1993): "Las actividades gramaticales desde una perspectiva textual" a Lomas, C. i Osoro, A. El enfoque comunicativo de la enseñanza de la lengua. Barcelona: Paidós.

1. El primer aprenentatge de la llengua escrita

Fons, M. (1999): Llegir i escriure per viure. Alfabetització inicial i ús real de la llengua escrita a l'aula, Barcelona: La Galera.

**Fons, M. (2001) "Aprender a leer y escribir" a M. Bigas i M. Correig (eds.) Didáctica de la lengua en la educación infantil. Madrid: Síntesis.

Teberosky, Anna (2001): Proposta constructivista. Per aprendre a llegir i escriure, Barcelona: Vicens Vives (amb la col·laboració de T. Colomer).

Wells, G. (1988): Aprender a leer y a escribir. Barcelona: Laia/ Cuadernos de Pedagogía.

**Web sobre el primer aprenentatge de la llengua escrita <http://www.xtec.es/~mjulia/proyecto/> i <http://www.xtec.es/~mmulas/proyecto/>

2. La Literatura infantil i juvenil i la promoció de la lectura.

AAVV.(1995): La literatura infantil i la construcció europea. Conselleria de Cultura del Govern Balear.

*Bettelheim, B. (1977): Psicoanálisis de los cuentos de hadas. Barcelona: Grijalbo.

*Colomer, T. (): "Últimos años de la literatura infantil y juvenil. Desde mayo del 68 a la postmodernidad de los ochenta", en Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil, nº 26

Colomer, T. (1999): Introducción a la literatura infantil y juvenil, Madrid: Síntesis.

*Duran, T. (1985): "Veure i mirar. Anàlisi de la il·lustració, a Faristol, 00, VII (pp. 17-29).

Hürlimann, B. (1968): Tres siglos de literatura infantil europea. Barcelona: Juventud.

Lisson, A., Martínez, C., (1999): La nova biblioteca escolar. Barcelona: Edicions 62 (Llibres a l'abast: sèrie Rosa Sensat, 342)

Nobile, A. (1992): Literatura infantil y juvenil. Madrid: Morata.

Patte, G. (1988): Dejados leer! Los niños y la biblioteca. Barcelona: Pirene.

Valriu, C. (1994): Història de la literatura Infantil i Juvenil catalana, Barcelona: Pirene.

*Web sobre literatura infantil i juvenil: < http://www.xtec.net/recursos/lit_inf/index.htm>

3. L'ensenyament de la lectura

Cairney, T.H. (1992): Enseñanza de la comprensión lectora. Madrid: MEC/Morata

Colomer, T. (coord.) (1992): Ayudar a leer. La formación lectora a primaria i secundaria. Barcelona: Barcanova

Colomer, T.; Camps, A. (1991): Enseñar a leer, enseñar a comprender. Barcelona: Rosa Sensat / Ed.62

Cooper, J.D. (1990): Cómo mejorar las comprensión lectora. Madrid: Visor / MEC

Noguerol, A (2003): "Leer para pensar, pensar para leer: la lectura como instrumento para el aprendizaje en el siglo XXI" en Lenguaje, nº 31, 36-58.

*Puentes, A. (1990): "Cómo formar mejores lectores" en Asterisco, nº 3

Sole, I. (1987): L'ensenyament de la comprensió lectora. Barcelona: CEAC.

Solé, I. (1992:) Estrategias de lectura . Barcelona: Graó

Winograd, P. i Smith, L.A. (1989): "Mejorar el clima en la enseñanza de la lectura" a Comunicación, lenguaje y Educación , 2, 13-23

4. Adquisició i aprenentatge de les habilitats lingüístiques: propostes plurilingüístiques i multiculturals

*Dossier d'articles de diari sobre el tema de la pluralitat lingüística i la vida de les llengües.

**Dossier d'articles de diari sobre l'ensenyament de l'anglès i integrat en el dels continguts de les àrees no lingüístiques

Noguerol, A. (2004): "Enseñar lengua en una sociedad multilingüe", a Perspectiva escolar, nº 290: 4-15, desembre 2004.

Teberosky, A. i Martínez, C. (2003): "Primeras escrituras en segundas lenguas y contextos multilingües" en A. Teberosky i N. Soler (eds.) (2003) Contextos de alfabetización inicial. Barcelona: Horsori.

*Videograma del projecte integrat de llengües del CEIP Vila Olímpica.

*Videograma sobre l'ús del teatre per a l'ensenyament de la llengua a l'alumnat nouvingut

Vila, I.(1995): El català i el castellà en el sistema educatiu de Catalunya. Barcelona: Horsori.

5. L'ensenyament de la composició escrita i la seva incidència a les diverses àrees curriculars.

**CAMPS, A. (1994): Projectes de llengua entre la teoria i la pràctica. Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura, 2, 7-20

**Camps, A. (1990): "Modelos del proceso de redacción: algunas implicaciones para la enseñanza", en Infancia y Aprendizaje, 49,3-19

- Camps, A. (1994): L'ensenyament de la composició escrita. Barcelona: Barcanova
- Camps, A.; MILIAN, M.; BIGAS, M. (1989): L'ensenyament de l'ortografia. Barcelona: Ed.Graó.
- Cassany, D. (1987): Descriure escriure. Com s'aprèn a escriure. Barcelona: Ampúries.
- Cassany, D. (1993): Reparar l'escriptura. Barcelona: Graó.
- Colomer, T.; Ribas, T.; Utset, M. (1993): "La escritura por proyectos: Tú eres el autor", a Aula de innovación educativa, 14, 23-28
- Fort, R.; Ribas, T. (1994) "Aprender a narrar. Un proyecto sobre la novela de intriga", a Aula de innovación educativa, 26
- Graves, D. (1983): Didáctica de la escritura. Madrid: Morata, 1991.
- Jolibert, J. (1992): Formar infants productors de textos.. Barcelona: Graó.
- **Milián, M. (1993) "Las actividades de escritura en las áreas curriculares no lingüísticas" Aula 14, 34-39.
- **Noguero, A. (2004): "Qui ensenya la llengua per aprendre", en Àmbits, nº 12: 10-16.
- Vilà, N. (1989): "La lengua escrita en el Ciclo Medio. I." en Comunicación, Lenguaje y Educación, 1989, 3 / 4: 129-141.
- Vilà, N. (1990): "La lengua escrita en el Ciclo Medio. II." en Comunicación, Lenguaje y Educación, 1990, 5: 81-104.
- *Web base sobre els webquest amb què es treballaran diferents propostes: <http://www.webquest.org/>
6. Programació i avaluació de la llengua i la literatura.
- *Català, G.; Català, M.; Molina, E. (1996): Avaluació de la comprensió lectora. Proves ACL. Barcelona: Graó.
- Ferrer, M.; Zayas, F. (1995): Diversitat discursiva i planificació de continguts. Articles de didàctica de la Llengua i la Literatura, 4, 17-28
- Jorba, J. i altres (2000): Avaluar per millorar la comunicació i facilitar l'aprenentatge Barcelona: ICE de la UAB.
- Jorba, J. i Cassellas, E. (1996): La regulació i l'autoregulació dels aprenentatges, Barcelona, ICE de la UAB
- **Ribas, T. (1997) "Evaluar en la clase de lengua: cómo el alumno gestiona su proceso de escritura" Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura 11, 53-65.
- Ribas, T. (coord.) (1997): L'avaluació formativa en l'àrea de llengua Barcelona: Graó.